
	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 1 od 14

OPIS POSTUPKA

- MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -

SADRŽAJ

	Izradio	Odobrio
Datum	28.03.2020.	28.03.2020.
Ime i prezime (funkcija)		
Potpis		

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 2 od 14

1. CILJ POSTUPKA.....	3
2. MJESTO PRIMJENE POSTUPKA.....	3
3. KORONVIRUS COVID-19 (SARS-CoV-2).....	3
3.1. SIMPTOMI KORONAVIRUSA COVID-19.....	3
4. OPIS POSTUPAKA I MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠIRENJA VIRUSA COVID-19.....	5
4.1. GENERALNE SMJERNICE NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU.....	5
4.2. SMJERNICE ZA PROVOĐENJE AGROTEHNIČKIH OPERACIJA NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU.....	7
4.3. SMJERNICE ZA SKLADIŠTENJE, SORTIRANJE I PAKIRANJE NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU.....	11
4.4. SMJERNICE ZA TRANSPORT POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SA POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA.....	13
5. PRATEĆA DOKUMENTACIJA.....	14

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 3 od 14

1 CILJ POSTUPKA

Ovaj dokument opisuje sistematsku i preventivnu zaštitu zaposlenika, objekata, radnih i pomoćnih prostorija, uređaja, opreme i poljoprivrednih proizvoda te čovjekove okoline od prenošenja i širenja koronavirusa COVID-19.

2 MJESTO PRIMJENE POSTUPKA

Ovaj opis postupka i njegova primjena odnosi se na sve objekte, prostorije i površine pod upravljanjem pojedinog poljoprivrednog gospodarstva koje se bavi proizvodnjom povrćarskih kultura u zaštićenim prostorima i na otvorenom, i sve povezane aktivnosti sa proizvodnim procesom: proizvodnja na polju, transport do vlastitog skladišta, sortiranje, pakiranje i priprema proizvoda za tržište prije isporuke i isporuka poljoprivrednih proizvoda u hladnjače ili druge prostore za uvjetno čuvanje poljoprivrednih proizvoda.

3 KORONAVIRUS COVID-19 (SARS-CoV-2)

Koronavirusi (latinski: Orthocoronavirinae, Coronavirinae) su skupina virusa koji uzrokuju bolesti kod sisavaca i ptica. Virus kod ljudi uzrokuju respiratorne infekcije, poput prehlade, koje su obično blage. Rjeđi oblici, poput SARS-a, MERS-a i bolesti COVID-19, mogu biti smrtonosni. Kod krava i svinja koronavirusi izazivaju proljev, a kod kokoši bolest gornjih dišnih puteva. Ne postoji odobreno cjepivo ili antivirusni lijekovi za sprječavanje ili liječenje virusa.

Koronavirusi su virusi iz potporodice Orthocoronavirinae, porodice Coronaviridae i reda Nidovirales. Obavijeni su jednolančanim, pozitivno usmjerenim RNA genomom i spiralno simetričnim nukleokapsidom. Veličina genoma je između 26 i 32 kilobaze – najveća za neki RNA virus.

Naziv "koronavirus" dolazi od latinske riječi corona, čije je značenje "kruna" ili "aureola", a odnosi se na karakteristični izgled virusnih čestica (viriona): imaju obod koji podsjeća na krunu ili koronu Sunca.

Koronavirusna bolest 2019 (COVID-19) virusna je bolest uzrokovana novim koronavirusom **SARS-CoV-2**. Bolest se prvi put pojavila u kineskom gradu Wuhanu. Povodom brzog širenja ove bolesti Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je pandemiju. Zabilježene su zaraze diljem zapadnog svijeta i Azijsko-pacifičkog oceana, uglavnom ljudi iz Kine, a kasnije se bolest širi diljem Europe.

3.1 SIMPTOMI KORONAVIRUSA COVID-19

Sumnja na infekciju koronavirusom postavlja se u slučaju kad su prisutni blagi simptomi slične gripi, poput:

- povišene tjelesne temperature,
- kašlja,
- otežanog disanja,
- bolova u mišićima i umora,
- bliski kontakt s potvrđenim ili vjerojatnim slučajem infekcije koronavirusom ili
- boravak u zahvaćenom području,

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 4 od 14

- u težim slučajevima javlja se teška upala pluća, sindrom akutnog otežanog disanja, sepsa i septički šok koji mogu uzrokovati smrt pacijenta, a osobe koje boluju od kroničnih bolesti podložnije su težim oboljenjima.

Zaraženi ne moraju odmah pokazati znakove bolesti, a simptomi se razvijaju 2-14 dana od dana zaraze. U posebno rizičnu skupinu spadaju osobe starije životne dobi, mala djeca te osobe s kroničnim bolestima kao što su bolesti kardiovaskularnog sustava, dijabetes i kronične bolesti pluća.

Najnovije istraživanje pokazalo je da se koronavirus zadržava na površinama kako slijedi:

- na bakru i do četiri sata,
- na plastici dva do tri dana,
- nehrđajućem čeliku dva do tri dana,
- na kartonu do 24 sata,
- u zraku gotovo tri sata.

Iako su ovi podatci dobiveni istraživanjem i objavljeni u nedavnoj studiji objavljenoj u „New England Journal of Medicine“, odnose se na kontrolirane laboratorijske uvjete (virus ostaje u zraku i do 3 sata, ali u prirodi dišne kapljice padaju na zemlju brže od aerosola testiranog u ovoj studiji. Eksperimentalni aerosoli koji se koriste u laboratorijima manji su od onih koje izbacujemo kašljanjem ili kihanjem, pa ostaju u zraku na razini lica mnogo duže nego teže čestice u prirodi). Još uvijek nema točnih podataka o utjecaju visokih temperatura zraka i vlage u zraku na širenje virusa, te se gore navedeni podatci o vremenu preživljavanja na raznim materijalima odnose na temperature u laboratoriju koje su se kretale do 22 °Celzijusa. Navedena studija koja je proučavala životni vijek virusa otkrila je i da temperaturni skokovi utječu na koronavirus. Tako je skok temperature s 20 na 30 Celzijevih stupnjeva prepolovio životni vijek SARS-a na čeličnim površinama.

Najbolja zaštita od koronavirusa COVID-19 uključuje često pranje i dezinficiranje ruku, izbjegavanje dodirivanja usta, nosa i očiju, održavanje udaljenosti od drugih ljudi na udaljenosti od 2 metra, informiranje o sveukupnoj situaciji, valja ne paničariti i bitno je praćenje uputa lokalnih jedinica.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 5 od 14

4 OPIS POSTUPAKA I MJERA ZA SPRJEČAVANJE ŠIRENJA VIRUSA COVID-19

Preporučuje se da sva poljoprivredna gospodarstva imaju planove kontinuiteta poslovanja kako bi proizvodne operacije glatko tekle u slučaju bilo kakvih poremećaja. Preporuka za sva poljoprivredna gospodarstva izraditi, pregledati i ažurirati plan kontinuiteta poslovnog plana u slučaju poremećaja zbog COVID-19, mala poljoprivredna gospodarstva imaju veći rizik ako dođe do poremećaja u proizvodnom procesu jer je vlasnik odgovorna osoba i u najvećem dijelu jedini upućeni organizator proizvodnje.

Važno je imati pisanu dokumentaciju i planove vašeg poslovanja u slučaju bolesti, tako da vam drugi član obitelji ili susjed može pomoći ako trebate biti izolirani ili liječeni zbog COVID-19 ili druge bolesti. Bez obzira na veličinu poljoprivrednog gospodarstva, proizvodnu praksu ili vrstu proizvodnje potrebno je razviti planove za kontinuitet poslovanja u slučaju bolesti ili ozljeda.

4.1 GENERALNE SMJERNICE NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU:

Nađite mjesto za dostavu i preuzimanje redovitih isporuka izvan prometa na području poljoprivrednog gospodarstva i stambenog prostora.

- Poljoprivredno gospodarstvo mora imenovati COVID-19 Managera koji će kontrolirati i provoditi propisane smjernice za sprječavanje širenja koronavirusa te provoditi mjere propisane od strane nadležnih institucija.
- Na samom ulazu na poljoprivredno gospodarstvo potrebno je postaviti mapu gospodarstva koja će uključivati sve vitalne informacije: generalni podatci, lokacija za dostavu i preuzimanje, lokaciju sanitarnih prostora, prostora za dezinfekciju, izvora vode,...
- Dostavljene pošiljke i pošiljke za preuzimanje preporučljivo postavljati u blizini ceste, na samom ulazu u poljoprivredno gospodarstvo – na za to određenom mjestu koje osigurava minimalan rizik za prijenos bolesti,
- Ako ne postoji odgovarajući prostor ispred ulaza na poljoprivredno gospodarstvo, odredite mjesto koje je najbliže ulazu i najbolje odgovara svrsi.

Izradite posebne upute za isporuke sa i na poljoprivredno gospodarstvo:

- Definirajte mjesto za isporuke i preuzimanje pošiljki i na njemu istaknite sve potrebne interne i zakonom propisane upute u slučaju pandemije virusa COVID-19, te na njemu osigurajte minimalne uvjete za dezinfekciju,
- Koristite jednostavne i odgovarajuće znakove za označavanje mjesta za isporuke i preuzimanje pošiljki, te ostalih važnih lokacija i kontakata na poljoprivrednom gospodarstvu,
- Prakticirajte distanciranje tijekom rada. U ovim je okolnostima najbolje osobe koje dolaze na poljoprivredno gospodarstvo ne pozdravljate stiskom ruke. Umjesto toga, pridržavajte se preporučene udaljenosti od najmanje 1 m na otvorenom i 2 metra u zatvorenom prostoru. Izbjegavanje osobne interakcije je najbolja prevencija u širenju virusa COVID-19.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 6 od 14

Zabilježite sve isporuke i dostave na poljoprivrednom gospodarstvu:

- Koristite dnevnik posjetitelja za sve koji uđu na poljoprivredno gospodarstvo,
- Pratite osobna putovanja osobnim dnevnikom putovanja.

Pripremite radnu snagu na farmi za postupke i mjere u sprječavanju širenja koronavirusa:

- Dajte smjernice i upute za pranje ruku i rukovanje dezinfekcijskim sredstvima,
- Vrijeme dnevnog odmora za ručak potrebno je organizirati naizmjenično ili osigurati dodatni prostor kako bi se osigurala potrebna distanca između zaposlenika,
- Prilikom dolaska na mjesto rada, poljoprivredno gospodarstvo COVID Manger mora pregledati svakog zaposlenika na simptome koronavirusa (evidencija tjelesne temperature zaposlenika i ostali simptomi).
 - Mjerenje tjelesne temperature se evidentira beskontaktnim uređajem za mjerenje tjelesne temperature,
 - Evidencija simptoma se vrši u za to pripremljenu evidenciju (check lista) i ovjerava od strane radnika.
- Svi bolesni zaposlenici moraju ostati kod kuće i zaposlenike sa simptomima treba odmah udaljiti sa radnog mjesta.
- Održite edukacije za zaposlenike i obavijestite ih gdje mogu naći opremu za pranje ruku i dezinfekcijske mjere na gospodarstvu,
- Potaknite zaposlenike da izbjegavaju velika okupljanja i vježbaju distanciranje prema propisima u vrijeme izvan posla na gospodarstvu sa ciljem umanjavanja mogućnosti zaraze i kontaminacije gospodarstva.

Dezinficirajte kontaktne površine.

- Dezinficirajte sve ručke i ručice na vratima, podne prostirke, upravljače i ostale često korištene površine.
- Dezinficirajte zajednička okupljališta - predvorje, uredske prostore, sobe za ručak, svlačionice itd.

Opći podatci poljoprivrednog gospodarstva

Kako bi se u kriznim situacijama i slučaju hitnosti zaposlenici na poljoprivrednom gospodarstvu lakše snašli na svim glavnim lokacijama rada na poljoprivrednom gospodarstvu potrebno je imati listu sa generalnim podacima poljoprivrednog gospodarstva i brojevima za hitne slučajeve:

- Točna lokacija i karta polja te ucrtane puteve dolaska i odlaska sa istih, i sa navedenom ukupnom površinom pojedinog polja pod kontrolom poljoprivrednog gospodarstva,
- Lista s najvažnijim kontakt brojevima (vlasnik, policija, hitna služba, vatrogasci,...),
- Ključni dobavljači poljoprivrednog gospodarstva,
- Kontakt podaci najbliže rodbine ili pouzdanih osoba vlasnika/nositelja poljoprivrednog gospodarstva – za slučaj da je voditelj poljoprivrednog gospodarstva onespособljen.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 7 od 14

4.2 SMJERNICE ZA PROVOĐENJE AGROTEHNIČKIH OPERACIJA NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU

GENERALNE SMJERNICE ZA ZAPOSLENIKE U PROIZVODNJI POVRĆA:

Ne dolazite na posao i ostanite dalje od poljoprivrednog proizvoda ukoliko imate simptome bolesti - ako je netko bolestan, ne bi trebao biti nigdje u blizini voća i povrća koji će drugi jesti. Osigurajte da zaposlenici ostanu kod kuće ako im je loše ili ih pošaljite kući ukoliko se na radnom mjestu pojave simptomi. Razmislite o objavljivanju znakova tražeći od kupaca da ne kupuju na vašem štandu ako imaju simptome.

Prakticirajte tjelesno odstupanje - stavljanjem malo više prostora između vas i drugih možete umanjiti šanse da se razbolite i da se eventualno ne širiti bolesti na druge u okruženju. To može značiti ograničavanje ili zabranu posjeta poljoprivrednom gospodarstvu ili smanjenje broja sastanaka kojima osobno prisustvujete. Izbjegavajte rukovanje i drugi fizički kontakt. To također smanjuje rizik da vaš proizvod dođe u kontakt s nekim tko je bolestan prije nego što krene na tržište.

Prijedlog da se održava osobni razmak od 2 metra između zaposlenika u svim vrstama poslova. Zaposleniku koji ne dovrši svoj radni zadatak (npr. Berba jednog reda poljoprivrednog proizvoda ostali radnici ne smiju pomoći u dovršetku radnog zadatka ukoliko se time krši pravilo 2 metra.

Umanjite broj dodira - iako trenutno nije dokazano da se virus može direktnim dodirima sa poljoprivrednim proizvodom prenijeti na čovjeka, razmislite o promjenama u pravilima i radnjama koje minimaliziraju broj dodira radnika/distributera sa proizvodom. To može uključivati radnike, distributere i kupce.

Operite ruke - pojačajte važnost dobrog pranja ruku prilikom dolaska na posao, prilikom mijenjanja zadataka (npr. prelaska iz uredskog posla u pranje/pakiranje), prije i nakon jela, nakon korištenja kupaonice, prije stavljanja rukavica tijekom rada s proizvodima i nakon kontakta sa životinjama. Najučinkovitiji način pranja ruku je korištenje: sapun + voda 20 ili više sekundi potrebno je da temeljito očistite sve površine ruku i prstiju, a zatim odložite papirnate ručnike u pokrivenu posudu.

Čišćenje, pročišćavanje i sušenje - virusi mogu biti relativno dugotrajni u okolišu i mogu se prenijeti preko površine na kojoj je bila hrana. U ovoj ranoj fazi nema naznaka da se ovaj virus proširio hranom bilo koje vrste. No, nema boljeg vremena od sadašnjeg da pregledate, poboljšate i ojačate svoje uobičajene radne postupke za čišćenje okoline, čišćenje i sušenje svih površina u dodiru s poljoprivrednim proizvodom, opreme za rukovanje hranom, kanti i alata. Imajte na umu da čišćenje znači sapun i vodu, za čišćenje treba koristiti proizvod označen kao sredstvo za dezinfekciju, a sušenje znači da se površine nakon čišćenja sapunom i vodom mogu potpuno osušiti prije ponovne upotrebe (npr. stol za sortiranje i pakiranje poljoprivrednog proizvoda).

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Verzija: 1.0 Šifra: OP - 01 Stranica 8 od 14

Plan promjene - mnoga poljoprivredna gospodarstva vode jedan ili dva upravitelja (Nositelja) i minimalna broj radnika, uglavnom su to Obiteljska poljoprivredna gospodarstva te je potrebno napraviti plan proizvodnje u slučaju da odgovorna osoba i osoba koja operativno vodi poslove može biti zamijenjena.

GENERALNE SMJERNICE ZA RAD U PROIZVODNJI POVRĆA NA OTOVRENOM I U ZAŠTIĆENIM PROSTORIMA:

Oprema i smjernice za rad koje moraju biti dostupne zaposlenicima za rad u proizvodnji, transportu, sortiranju, pakiranju i skladištenju povrćarskih kultura, na svim proizvodnim lokacijama na poljoprivrednom gospodarstvu:

- Sredstva za dezinfekciju, voda i sapun za ruke dostupna svim zaposlenicima:
 - Na poljima je potrebno osigurati priručnu opremu za pranje ruku (minimalno kanistar, sapun i papirnati ubrusi za sušenje ruku nakon pranja).

Slika 1. Primjer poljskog seta za pranje ruku

- Zdravstvene upute o tome kako i kada oprati ruke.
- Preporuka je radnicima osigurati vlastitu osobnu zaštitna oprema (OZO) sa navedenim imenom i prezimenom (npr. maske za lice, rukavice, pregače i kombinezoni).

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 9 od 14

- Potrebno je osigurati adekvatan prostor za odmor u kojem možete osigurati razmak od minimalno 2 m između svakog zaposlenika.
- Prilikom rada u polju ili zaštićenom prostoru zaposlenici će raditi u svojim redovima prilikom berbe, prilikom sortiranja i pakiranja imati će svoje radne stanice.
- Svaki zaposlenik dovršiti će svoj red prilikom berbe ili drugog posla, a ostali zaposlenici mu ne smiju pomoći dovršiti isti ako se tako krši pravilo 2 metra.

Važno je da oni zaposlenici koji zbog prirode posla (transport, sortiranje i pakiranje) moraju nositi ovu zaštitnu opremu, moraju imati prioritet za istu, kako bi sveli na minimum potencijalno širenje virusa.

Ako vaši radnici mogu raditi neovisno od drugih i održavati pravilo udaljenosti od 2 metra, ne moraju nužno nositi maske ili rukavice za vrijeme tih zadataka. Ukoliko ne možete osigurati pravilo dva metra, morate koristiti odgovarajuće OZO i druge intenzivne higijenske mjere.

Mijenjanje jednokratne osobne zaštitne opreme, kao što su kirurške maske i rukavice ovise o radnim zadacima, ali treba poštivati pravilo da se one mijenjaju kada se oštete, zaprljaju, pa treba osigurati adekvatnu količinu prema operaciji koja se radi. U dosadašnjoj praksi jednokratne rukavice su se mijenjale kada budu oštećene ili se zaprljaju do razine kada bi da ih ne nosite oprali ruke.

Standardna jednokratna zaštitna maska sastoji se od 3 sloja koja su izrađeni od polimerskih mikro i nano-vlakana. Ova vlakna filtriraju mikroorganizme koje putem disanja ili kašljanja ispušta osoba koja nosi masku. Na primjer, kirurzi nose maske kako bi, dok operiraju, zaštitili pacijenta od kapljичne infekcije. Dakle, maska se nosi kako biste zaštitili druge, a ne sebe – a to vrijedi i u slučaju koronavirusa. U poljoprivrednoj proizvodnji bitno je zaštititi i sam poljoprivredni proizvod koji potencijalno može prenijeti koronavirus na krajnjeg kupca nošenjem jednokratnih ili drugi maski za lice – kako bi spriječili potencijalno prenošenje kapljичne infekcije. Još uvijek nema konkretnih podataka o preživljavanju virusa na poljoprivrednim proizvodima, pa je neophodno da se i ovdje provode mjere sprječavanja širenja koronavirusa.

Zaštitna maska ili respirator nosi se u slučaju:

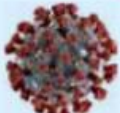
- Ako ste zdravi, masku trebate nositi samo ako vodite brigu o osobi s sumnjom na infekciju koronavirusom.
- Nosite masku ako kašljete ili kišete i obavezno tijekom procesa berbe poljoprivrednog proizvoda, transporta ubranog poljoprivrednog proizvoda, sortiranja i pakiranja.
- Maske su učinkovite samo ako se koriste u kombinaciji s čestim čišćenjem ruku s alkoholnim (ili drugim dezinfekcijskim sredstvom) ili sapunom i vodom.
- Ako tijekom rada koristite zaštitnu masku, tada je potrebno slijediti ova pravila:
 - Prije nego što stavite masku, očistite ruke dezinfekcijskim sredstvom ili sapunom.
 - Pokrijte usta i nos maskom i pazite da ne postoje praznine između vašeg lica i maske.
 - Izbjegavajte dodirivanje maske tijekom upotrebe; ako to učinite, očistite ruke dezinfekcijskim sredstvom ili sapunom.
 - Zamijenite masku novom nakon 2 – 3 sata te ako je vlažna i nemojte ponovno koristiti maske za jednokratnu upotrebu.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Verzija: 1.0 Šifra: OP - 01 Stranica 10 od 14

- Za uklanjanje maske: uklonite je odostraga (ne dodirujte prednju stranu maske); odmah odbacite u zatvorenu posudu; očistite ruke dezinfekcijskim sredstvom ili sapunom.

Zaštita koju pružaju maske i respiratori opisana je na slici 2., te je preporuka da se za potrebe proizvodnje poljoprivrednih proizvoda na otvorenom i u zatvorenim prostorima koriste maske (kirurška maska i maska klase N95), što uz pridržavanje pravila od 2 metra osigurava dovoljnu zaštitu za zdrave zaposlenike. Same kirurške i N95 maske potrebno je mijenjati svakih 2 – 3 sata (prema uputama) kako ne bi postale žarište virusa i na taj način zarazile nositelja.

Uz pridržavanje ostalih navedenih mjera u sprječavanju širenja koronavirusa, zaposlenicima u poljoprivrednoj proizvodnji nije potrebno osigurati veći stupanj zaštite.

VRSTA MASKI I RESPIRATORA I STUPANJ ZAŠTITE OD COVID-19*				
maske (1)		respiratori (2)		
				
KIRURŠKA MASKA	N95	FFP2	FFP3	P100
PROPUSNOST				
2 mikrona 2000 nm	0,3 mikrona 300 nm	0,3 mikrona 300 nm	0,023 mikrona 20 nm	0,02 mikrona 20 nm
UČINKOVITOST ZAŠTITE PROPUSNOSTI KOD COVID-19				
NE	NE	NE	DA	DA
	KORONAVIRUS COVID-19 0,12 micron (0,06 - 0,14) 120 nm (60 - 140)		*prema aerosolnom prijenosu (1) štite druge od osobe koja nosi masku (2) štite osobu koja nosi respirator	
			IZVOR: www.MedicinskaSestra.eu	

Slika 2. Vrste maski i respiratora i stupanj zaštite od COVID-19
Izvor: Jutarnji list

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 11 od 14

4.3 SMJERNICE ZA SKLADIŠTENJE, SORTIRANJE I PAKIRANJE NA POLJOPRIVREDNOM GOSPODARSTVU

Svi zaposlenici u proizvodnom procesu moraju prihvatiti apsolutno poštivanje pravila ponašanja prema Opisu Postupka, te se svako ne pridržavanje morati sankcionirati disciplinskim postupcima kako bi se spriječilo nekontrolirano širenje koronavirusa.

GENERALNE SMJERNICE ZA ZAPOSLENIKE U SKLADIŠTENJU, SORTIRANJU I PAKIRANJU POVRĆA:

- Poljoprivredno gospodarstvo mora imenovati COVID-19 Managera koji će kontrolirati i provoditi propisane smjernice za sprječavanje širenja koronavirusa te provoditi mjere propisane od strane nadležnih institucija.
- Svaka smjena započinje dnevnom sastankom (prijedlog da se sastanak održi na otvorenom) s naglaskom na:
 - Evidentiranje trenutnog zdravstvenog stanja svih zaposlenih (da li su u međuvremenu razvili neke od simptoma), te njihova izolacija prema naputcima nadležnih službi,
 - Naglasak na kritičnu važnost osobne higijene (držite se na udaljenosti od 2 m; prekrijte kašalj / kihanje; učestalo pranje ruku i čišćenje sredstava za dezinfekciju; ne dirajući usta, nos ili oči.)
 - Podsjećanje na ostale prakse na radnom mjestu (opisane u ovom dokumentu) koje su od presudne važnosti za zaštitu zdravlja radnika i zajednice
 - Napomena da je obvezno poštivanje svih osnovnih pravila poslovanja koja su u ovom trenutku potrebna; svako nepoštivanje tretirat će se kao teška povreda radne discipline, te će osoblje koje krši biti suspendirano i poslano kući u samoizolaciju.
- Svi obroci koji se pružaju zaposlenicima bit će pripremljeni i posluženi prema smjernicama nadležnih institucija i mogu sadržavati:
 - Obroci se u prostoru za odmor dijele naizmjenično i postupno;
 - Ukoliko ima više zaposlenika, potrebno ih je podijeliti u timove, svaki tim ima određenu vrijeme za dnevni odmor (pauza za ručak);
 - Učinkoviti protokoli za čišćenje moraju se nalaziti vidljivo istaknuti na mjestu za pribor za jelo i posuđe, te biti implementirani i provjereni;
 - Preporuka je da se koriste zatvoreni spremnici za prijenos hrane, gotova pred pripremljena jela ukoliko je moguće, ili bilo koji drugi oblik pakiranja hrane koji može spriječiti potencijalno širenje koronavirusa ambalažom ili ostatcima hrane.
- Preporuka je da se izbjegava dijeljenje alata kad god je to moguće; tamo gdje to nije moguće zajednički alati moraju biti očišćeni nakon korištenja upotrebom spreja za čišćenje, alkoholnih preparata za dezinfekciju, antivirusnih maramica, svježe 0,5 %-tne otopine hidrogen-peroksida ili izbjeljivača.
- Opremu, dijelove opreme i strojeva i strojeve (npr. kante, ladice, transportne trake, kabine vozila, volani i ručke na vratima) potrebno je redovito dezinficirati (učestalost ovisi o brzini upotrebe, ali uvijek kada to koristi drugi radnik, prema radnoj uputi za čišćenje i održavanje) upotrebom spreja za dezinfekciju, alkoholne otopine za dezinfekciju, antivirusnih maramica ili otopine izbjeljivača. Zaposlenici moraju biti učestalo upozoravani

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 12 od 14

da peru ruke što češće mogu, da koriste rukavice od lateksa i da ih pri odlaganju preklope iznutra i stave u kante za smeće.

- Ako dva vozača koriste isto vozilo, kabina mora biti dezinficirana između korištenja, a ako klimatizacijski uređaj ne može biti dezinficiran potrebno ga je isključiti kako ne bi bio prijenosnik koronavirusa.
- U ovisnosti o kompleksnosti skladišta, sortirnice i pakirnice poljoprivrednih proizvoda potrebno je osigurati dodatno vrijeme za kompletno čišćenje (skratiti smjenu rada, odrediti timove za čišćenje,...) pogona, ili to uskladiti sa vremenom dnevnog odmora ili drugačije definiranog prekida radnog vremena u novonastalim okolnostima. Vanjski i komunalni prostori mogu se čistiti na početku i/ili na kraju radnog dana u ovisnosti o procjeni nadležne osobe – prema opsegu rada, količinama proizvodnje, broju smjena, broju zaposlenika te broju isporuka sa i na poljoprivredno gospodarstvo.
- Potrebno je izraditi kontrolnu listu (check listu) za provjeru s rasporedom kada se mora odraditi čišćenje i tko je odgovoran i kako je radna operacija provedena.
- Sva vrata moraju biti stalno zatvorena a kad budu otvorena za preuzimanje ili dostavu moraju biti pod nadzorom i po završetku utovara/istovara proizvoda odmah zatvorena.
- Na vratima i na vratima poljoprivrednog gospodarstva, skladišta, sortirnice i/ili pakirnice postavite znakove koji govore da treće osobe ne mogu ući u radni prostor bez prethodne najave (telefonom ili e-poštom).
- Samo osnovni vanjski izvođači radova, transport i ostali koji imaju odobrenje nadležnih mogu dobiti odobrenje za ulazak.
- Koliko god je to moguće, vrijeme dolazaka trećih osoba mora se organizirati na način da se dogodi u vrijeme kada predstavlja najmanji rizik za proizvodni proces.
- Treće osobe koje dolaze na poljoprivredno gospodarstvo (skladište, sortirnicu, pakirnicu,...) kao što su vozači kamiona i dostavnih vozila ne smiju koristiti sanitarne prostore koje koriste zaposlenici, već im je potrebno osigurati odvojene sanitarne prostorije. Također, ne smije im se dozvoliti korištenje zajedničkih prostora za odmor radnika (kantina, prostor za osvježavanje napitcima, ...).
- Kako bi se spriječilo potencijalno širenje koronavirusa zaposlenici koji nisu neophodni na radnom mjestu moraj ostati kod kuće.
- Potrebni zaposlenici moraju biti podijeljeni u odvojene timove sa funkcijama raspodijeljenim među timovima, kao npr.:
 - Svaki tim nosi prsluk u boji ili drugi vidljivi identifikator (npr. crveno/zeleno/plavo) kako bi bili odmah prepoznatljiv. COVID-19 Manager mora izbjegavati kontakt s više timova. Glavni fokus svakog tima je na izbjegavanju kontakta s nekim iz drugog tima, tako da ako bi neki pojedinac bio pozitivan na COVID-19 kontakt se ograničava samo na njegov tim te sprječava širenje na ostale timove,
 - Ako se može osigurati da timovi koriste odvojena vozila, imaju pauze i ručak u različito vrijeme od ostalih timova, i na raznim mjestima to bilo bi idealno; ukoliko ne, potrebno je provoditi propisane mjere i frekvenciju čišćenja prostora, opreme i vozila koje koriste,
 - Zaposlenici koji obavljaju radove u skladištenju, sortiranju i pakiranju imat će svoje zasebne radne stanice, poštujući pravilo 2 metra,
 - Zaposleniku koji ne obavi posao u zadanom roku ostali zaposlenici neće pomoći dovršiti isti ukoliko se time krši pravilo 2 metra.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 13 od 14

4.4 SMJERNICE ZA TRANSPORT POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SA POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA

Najavite dolazak isporuke proizvoda koje dostavljate:

- Pitajte za točno mjesto isporuke na lokaciji i upute za isporuku kako bi smanjili mogućnost zaraze,
- Stvorite popis kontakata za svako mjesto isporuke,
- Za ponovljene isporuke potvrdite mjesta isporuke u slučaju da je dosadašnje mjesto isporuke promijenjeno uslijed novonastale situacije,
- Ako je potrebno, obavijestite kontakt na lokaciji o obavljenoj isporuci.

Zabilježite sve isporuke na poljoprivredno gospodarstvo:

- Pratite osobna putovanja osobnim dnevnikom putovanja,
- Zabilježite sve posjetioce i njihove generalne podatke,
- Potvrdite isporuke fotografijom isporuke na licu mjesta.

Dezinfekcija vozila prije i nakon svake isporuke:

- Perite vozilo prije i nakon isporuke i koristite gumene podloge za noge,
- Dezinficirajte svu obuću, podne prostirke, volan, ručke na vratima, itd.,
- Nosite, te kasnije odbacite kirurške rukavice za jednokratnu upotrebu na svakom mjestu isporuke,
- Nosite dodatna sredstva za dezinfekciju sa sobom tijekom dostave u transportnom vozilu,
- Operite ruke toplom vodom i sapunom najmanje 20 sekundi kada je dostupno.

Izbjegavajte kontakt na mjestu isporuke i prilikom transporta poljoprivrednih proizvoda.

- Distancirajte se od poljoprivrednika i poljoprivrednih radnika prilikom utovara i istovara poljoprivrednih proizvoda i ostalih roba, radnika u skladištima gdje se poljoprivredni proizvodi dostavljaju te ostalih osoba tijekom transporta. U ovim okolnostima, najbolje je ne pozdravljati druge stiskom ruke. Umjesto toga, držite preporučenu udaljenost od najmanje 2 metra.
- Izbjegavanje osobne interakcije je najbolja zaštita.

Parkirajte dalje od stambenih i prometnih područja na poljoprivrednom gospodarstvu ili lokaciji isporuke.

- Određene lokacije za isporuke pomažu u eliminaciji ulaska vozila za dostavu u frekventna i stambena područja na poljoprivrednim gospodarstvima.
- Kad takve lokacije nisu dostupne, izbjegavajte parkiranje i istovar u blizini područja frekventnim i stambenim područjima kad god je to moguće.

	DOKUMENTACIJA SUSTAVA KVALITETE	Datum: 28.03.2020.
		Verzija: 1.0
	OPIS POSTUPKA - MJERE SPRJEČAVANJA ŠIRENJA VIRUSA COVID-19 U PROIZVODNJI POVRĆA -	Šifra: OP - 01
		Stranica 14 od 14

5 PRATEĆA DOKUMENTACIJA

- RU - 01 Radna uputa za posjetitelje poljoprivrednog gospodarstva
- RU - 02 Radna uputa za sprječavanje širenja koronavirusa i osobnu higijenu
- RU - 03 Radna uputa za sprječavanje širenja koronavirusa tijekom rada u poljoprivrednoj proizvodnji
- RU - 04 Radna uputa za sprječavanje širenja koronavirusa tijekom transporta poljoprivrednih proizvoda
- RU - 05 Radna uputa za sprječavanje širenja koronavirusa tijekom sortiranja, pakiranja i skladištenja poljoprivrednih proizvoda
- RU - 06 Radna uputa za čišćenje i održavanje strojeva i opreme
- FO - 01 Kontrolna lista za internu kontrolu propisanih mjera,
- Slikovne upute za osobnu higijenu i dezinfekciju,
- Karta poljoprivrednog gospodarstva sa označenim gospodarskim sadržajem, mjestima za isporuku i preuzimanje pošiljki, sanitarnim prostorima, izvorima vode, proizvodnim poljima,
- Lista sa svim relevantnim brojevima potrebnim na poljoprivrednom gospodarstvu.